

kruga i znanih požeških ličnosti. Jedna očuvana mrtva priroda upućuje na zaključak da je slikao i druge motive. Njegova paleta u osnovi ima zemljani ton, a oko 1886. postaje šarena (*Portret Svetozara Kuševića*). Za II. svj. r. u Šidu je propao veći dio Pošina opusa; očuvana se djela nalaze u Muzeju Požeške kotline te u požeškim i zagrebačkim priv. zbirkama. Izložba njegovih slika održana je u Požegi 1977.

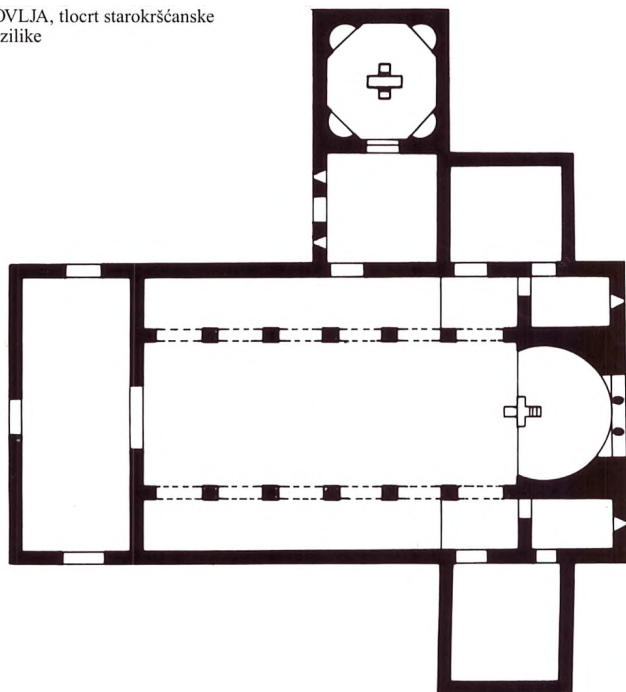
LIT.: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — M. Peić, Hrvatski umjetnici, Zagreb 1968. — E. Geber, Gustav Poša (katalog), Požega 1977. — Ž. Ču.

POTOČNJAK, Vladimir, arhitekt (Novi Vinodolski, 17. I. 1904 — Zagreb, 16. V. 1962). Diplomirao arhitekturu na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1926. Radio u Parizu kod A. Loosa i u Frankfurtu/M kod E. Maya, 1928—30. u Zagrebu kod H. Ehrlicha, a poslije samostalno. Bio je odlučan zagovornik moderne arhitekture, a u svojem je radu nastojao povezati lokalnu tradiciju s novim arhit. nazorima. U razdoblju između dva rata projektirao je kupalište i nekoliko vila u Novome Vinodolskom te desetak obiteljskih kuća u primorju, Petrinji i Zagrebu (vlastita drvena kuća), stambene zgrade u Zagrebu i Osijeku, a 1936—39. tvornicu aluminija u Lozovcu kraj Šibenika te više tvorničkih upravnih i stambenih zgrada. Sudjelovao je na više natječaja: stambeno naselje u Zlynu (Češka), željezničarsko stambeno naselje u Sarajevu (1936), hipotekarna banka u Novome Sadu (1938), Etnografski muzej u Beogradu (1938). Poslije 1945. bavio se pitanjima tipizacije i standardizacije u građevinarstvu. U zajednici s A. Urlichom i Z. Neumannom dobiva 1947. prvu nagradu na natječaju za zgradu Predsjedništva vlade u Beogradu. Projektirao je u suradnji s drugim autorima više stambenih zgrada u Zagrebu i Karlovcu, školu u Križevcima te industrijske zgrade u Veloj Luci, Prviću (tvornica sardina), Raši (pogon separacije) i Puli (tvornica laboratorijskoga stakla). Izveo je unutrašnje uređenje zgrade Sabora u Zagrebu. Bavio se publicističkim radom, a 1939. objavio je prvi stručni prikaz moderne hrv. arhitekture. Preveo je kapitalno djelo E. Neuferta *Bauordnungslehre* (Beograd 1952).

BIBL.: O arhitektonskim natjecanjima kod nas, Građevinski vjesnik, 1938, 3; Arhitektura u Hrvatskoj 1888—1938, ibid., 1939, 4—5.

LIT.: T. Premrl, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Arhitektura, 1976, 156—157. — Isti, Pobjeda moderne, ibid. — Z. Vrkljan, Dipl. ing. arh. Vladimir Potočnjak, ČIP, 1977, 6. — T. Premrl, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. — Z. Vrkljan, Sjećanja, T. Pl.

POVLJA, tlocrt starokršćanske bazilike

POTOČNJAK, Vlado, slikar (Struga kraj Ludbrega, 11. VIII. 1924). Slikao figuralne kompozicije (*Mesopust*, 1954); nakon 1960. opredjeljuje se za strukturalno-asocijativni izraz (ciklus *Kamen i more*). U novijem razdoblju radi dekorativne reljefe u drvu, slika motive iz djetinjstva i rata. Ilustrirao je pjesme S. Quasimoda, D. Gervaisa, M. Balote, Z. Črnje. — Samostalno je izlagao u Slavonskome Brodu, Samoboru, Varaždinu, Rijeci, Beogradu, Ljubljani, Bakru, Opatiji, Ferrari, Bologni, Modeni, Vareseu i Faenzi.

G. POŠA, *Ženski portret*. Zagreb, Moderna galerija

LIT.: Z. Kolacio, Slike Vlade Potočnjaka, Novi list, 20. II. 1954. — B. Vižintin, Potočnjak, kamen i more (katalog), Beograd 1960. — R. Matejčić, L. Rubboli i V. Ekl, La poesia di Quasimodo interpretata del pittore Potočnjak (katalog), Como 1970. — B. Lukić, Vlado Potočnjak 1941—1971 (katalog), Bakar 1971. — V. Ekl, Vladimir Potočnjak, Rijeka 1984. — Ž. Sa.

POVIJEST UMJETNOSTI → ZNANOST O UMJETNOSTI

POVLJA, selo na otoku Braču. Iz starokršć. su doba očuvani dijelovi bazilike koja je dijelom očuvana do krova; osobito se ističe apsidni dio s trodijelnim prozorom na stupice. Osmerokutna krstionica s kupolom danas je sastavni dio župne crkve. Bazilika i krstionica datiraju se u V—VI. st. U krstionici su djelomično očuvane i freske iz istoga doba. Krstionicu su u XII. st. benediktinci pretvorili u crkvu, a u XVIII. i XIX. st. dodani su brodovi i kapele. Od benediktinske su crkve očuvani nadvratnik (danas u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu) s natpisom majstora Radonje iz XII. st. i *Povaljska listina*, napisana zapadnoćirilskim pismom iz 1250. Uz crkvu su dijelovi samostana i obrambena kula, popravljena 1551. i 1559.

LIT.: I. Ostojić, Benediktinska opatija u Povljima na otoku Braču, Split 1934. — Isti, Starokršćanska bazilika i rimski spomenici u Povljima na Braču, Prilozi — Dalmacija, 1960.

V. POTOČNJAK, *Kamen i more*

POŽEGA, središnji trg s pilom Sv. Trojstva

— A. Jutronic, D. Vrsalović, D. Domančić i K. Prijatelj, Kulturni spomenici otoka Brača, Zagreb 1960, str. 132–135. — I. Ostojić, Nastavak istraživanja starokršćanske bazilike i krstionice u Poveljima, Prilozi – Dalmacija, 1961. — I. Fisković, O ranokršćanskoj arhitekturi na otocima Braču i Šolti, Arheološki radovi i rasprave, 1982, 8–9. — Ranokršćanski spomenici otoka Brača, Split 1994. N. B. B.

POVLJANA, selo na otoku Pagu. Na groblju je očuvana predromanička crkva Sv. Nikole, izdužena pravokutna tlocrta s polukružnom apsidom. Presvođena je bačvastim svodom koji se naslanja na četiri para slijepih lukova na bočnim zidovima.

LIT.: I. Petricoli, Crkva Sv. Nikole kraj Povelje na otoku Pagu, SHP, 1963, 8–9. — T. Marasović, Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji, Split 1994.

POZAIĆ, Zdenka, grafičarka (Čazma, 15. XI. 1940). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1966 (A. Kinert), specijalni tečaj grafike završila 1968 (M. Detoni). U svojim crtežima, drvorezima i linorezima na lirske način prevodi podatke iz stvarnosti u arabesku liniju i ploha (*Dvorište u Čazmi*, 1970; *Crveni krajolik*, 1977; *Sonet o dva mora*, 1981). Asocijacije na pejzaž, portret ili mrtvu prirodu naglašene su simboličnim vrijednostima boje (*Autoportret ili šum mora*, 1983). Osamdesetih god. započinje ciklus *Ruke*. Izdala je mape *Magdica* (s V. Parun i Z. Vucelić, 1981) i *Cvijeće u listopadu* (sa S. Škrinjar, 1982), te grafičke mape *Tiha pjesma* (s V. Parun, 1986), *Ruke* (s L. Paljetkom) i *Posveta Bonnu* (s B. Vujanovićem, obje iz 1990). — Samostalno izlagala u Cavtatu, Zürichu, Erlangenu, Zagrebu, Puli, Dubrovniku i Ljubljani. Bavi se grafičkim oblikovanjem i ilustriranjem knjiga. Radi plitke obojene reljefe u drvu (*Molitva za Milicu*, 1990).

LIT.: Ž. Sabol, Zdenka Pozaić (katalog), Zagreb 1975. — J. Bratulić, Lirsko slikarstvo Zdenke Pozaić, u katalogu: Z. Pozaić — B. Vujanović, Zagreb 1982. — I. Šimat Banov i V. Parun, Zdenka Pozaić (katalog), Zagreb 1983. — T. Maroević, Zdenka Pozaić (katalog), Dubrovnik 1986. — V. Maleković, Zdenka Pozaić (katalog), Zagreb 1990. — M. Zuccon Martić, Zdenka Pozaić (katalog), Zagreb 1994. Ž. Sa.

POZDANČIĆ (Poznačić), Petar, kipar i graditelj (Šibenik, XV. st.). Izradio 1405. za kapelu Sv. Šimuna u crkvi Sv. Marije Velike u Zadru više kipova koji nisu očuvani; presvodio 1415. franjevačku crkvu u Bribiru u Dalmaciji; izradio 1417. figuralne odvođe za kišnicu na katedrali u Trogiru

Z. POZAIĆ, Škrinja moga pradjeda

i radio na crkvi Sv. Ivana u istome gradu. Otišao raditi u Veneciju s učenikom Dubrovčaninom Ratkom, sinom Ivana Miličevića.

LIT.: K. Stojić, Galerija znamenitih Šibenčana, Šibenik 1936. — C. Fisković, Bilješke o Radovanu i njegovim učenicima, Prilozi – Dalmacija, 1954, str. 14. — Isti, Hrvatski umjetnici u Mlecima, Mogućnosti, 1956, 1. — Isti, Zadarski srednjevečni majstori, Split 1959, str. 45–46. D. Kt.

POZITIV → ORGULJE

POZNANOVEC, selo JZ od Zlatara u Hrvatskome zagorju. Jednokatni dvorac s polukatom izdužene je osnove kasnobarokno-klasicističke koncepcije. S dvorišne su strane arkade (zazidane). Bio je vlasništvo Sermagea i Rittera. Opljačkan je i teško oštećen nakon II. svj. r.

LIT.: V. Marković, Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Zagreb 1975. — A. Horvat, Dvorac Poznanovec, Kaj, 1981, 5. — M. Obad Šitarović, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. A. Ht.

POZNIĆ, Zdravko, povjesničar umjetnosti (Osijek, 18. VII. 1946). Diplomirao je u Zagrebu 1972. Radio u Muzeju za umjetnost i obrt 1973–78, a 1978–93. bio je kustos Galerije »Karas« u Zagrebu. Objavljuje kritike, prikaze i eseje s područja suvremene umjetnosti u periodicima, piše predgovore katalogima i koncipira izložbe (»Salon mladih«, Zagreb 1976, 1977, 1982; »Papir kao površina i materijal likovnog izraza«, Skopje 1984; »Suvremeno i fenomeni providnosti«, Zagreb 1989).

BIBL.: Arhitektura Secesije u Hrvatskoj, ČIP, 1977, 12; EXAT 51 – Prvobitna i suvremena značenja, Dometi, 1980, 2; Slika prirode i nova priroda slike (katalog), Zagreb 1987. R.

POZZO, Andrea, tal. slikar, arhitekt i teoretičar (Trento, 30. XI. 1642 – Beč, 31. VIII. 1709). Pripadao je isusovačkom redu; radio poglavito iluzionističke zidne slike te projektirao crkve, oltare i dekoracije za obredne svečanosti. Njegove freske u rim. crkvi San Ignazio (1685–89) vrhunac su baroknoga iluzionizma. U Rimu je objavio svoje gl. teorijsko djelo *Perspectiva pictorum et architectorum*, I–II, 1693–1702. Od 1702. djeluje u Beču. — God. 1699. izradio je projekt za isusovačku crkvu u Dubrovniku, a 1701. za ljubljansku katedralu.

LIT.: N. Šumi, Baročna arhitektura, Ljubljana 1969. — B. Kerber, Andrea Pozzo, Berlin 1971. — Horvat – Matejčić – Prijatelj, Barok. R.

POŽEGA, grad u Slavoniji. Razvio se u sr. vijeku u podnožju burga, kao jedno od važnijih gradskih središta srednjovj. Slavonije (sjedište županije, a 1536–1688. tur. sandžaka). Burg (razrušen u XIX. st.) imao je obrambenu kulu i palaču na vrhu omanjega stjenovitoga brežuljka te trokutasto dvorište na nešto nižem platou. Srednjovj. ustroj gradskih ulica očuvan je do danas. Oko velikoga središnjeg trga u obliku izdužena nepravilna trokuta, nastala na križanju cesta, ulice se zrakasto šire, prateći prema sjeveru liniju gradskih zidina (mjestimično očuvani tragovi). Slikovitosti grada pridonose osobito nizovi građanskih kuća iz XVIII. i poč. XIX. st. na glavnome trgu s trijemovima u prizemlju. Na trgu je barokni kužni pil (tragovi pozlate) iz 1749, rad Gabrijele Granicija. Baroknu palaču Županije pregrađuju 1898. Hönigsberg i Deutsch koji grade i secesijske zgrade. Prve požeške štedionice (1906). — S J strane trga nalaze se dvije srednjovj. samostanske crkve. Franjevačka crkva Sv. *Dimitrija* (od XVIII. st. Sv. *Duha*), jednobrodna građevina iz 1280 (građena vjerojatno na mjestu starije), ima u svetištu vrsno klesana kasnoromaničko-ranogotička rebra svoda oslonjena na konzole s biljnim ukrasom; uza svetište je romanički zvonik. Samostan je građen u XVIII. st., kada su crkvi dograđene četiri kapele. Barokni je namještaj izgorio 1842. u velikome požaru, nakon kojega je crkva obnovljena u klasicističkome duhu. Bogata samostanska zbirka ističe se osobito tekstilnim predmetima (kazula iz XVI. st.) i velikom knjižnicom. — Crkva Sv. *Lovre*, gotička građevina podignuta oko 1300, u sr. v. vjerojatno dominikanska (Sv. *Marija*), u XVIII. st. pripada isusovcima. Arheol. istraživanja otkrila su ispod crkve temelje rim. građevine (apsida, fragmenti rim. fresaka u četvrtastu bunaru), te prapov. i staroslav. nalaze. Crkva je (vjerojatno oko 1526) proširena tako da joj je dodana druga lađa s tri visoka renesansna luka. U svetištu crkve te na trijumfalnome luku i dijelu juž. zida lađe otkrivene su i očišćene gotičke freske (XIV. i XV. st.), očuvane mjestimično u tri sloja. Reprezentativno renesansno zidno svetojhranište postavljeno je u svetište oko 1525. Na sjev. su zidu ostaci vrsnih baroknih fresaka. Barokni predmeti razneseni su nakon ukidanja isusovačkoga reda (dijelom u župnoj crkvi u Bebrini te u muzejima u Velikoj i Požezi). Uz crkvu je barokna zgrada isusovačkoga kolegija, izvorno T-osnove, povišena za jedan kat 1904, kada je izmijenjeno i pročelje. U zgradi bivše isusovačke gimnazije je štukaturni medaljon s Kristovim likom iz 1725. Srednjovj. župnu crkvu Sv. *Pavla* (stradala u tur.